Norge i en farligere verden

Taler	Dato	Sted
Espen Barth Eide Utenriksminister	5 oktober 2026	Oslo

Omstendigheter
Sikkerhetspolitisk foredrag på Oslo Militære Samfund

Forsamling, det er en stor glede å være her igjen.

Vi står i en svært krevende internasjonal situasjon. Det kan argumenteres for at dette er den farligste tiden vi har opplevd siden annen verdenskrig. Vi må forstå alvoret.

Mye av det vi har tatt for gitt, er borte. I mange år har vi i denne forsamlingen snakket om ting som *kunne* gå galt. I de gode gamle dager, som vi nå kan kalle dem, gikk det enten bra eller fryktelig galt. Enten var det fred, eller så var det krig. Men vi hadde tross alt noen strukturer på plass som holdt situasjonen rimelig i sjakk. Så lenge dette var tilfelle, var håpet at stabiliteten og freden ville vare.

Nå har vi en svært omfattende krig i Europa som kan bli verre. Det er ingen umiddelbare utsikter til en løsning. Ofte blir det verre før en løsning kommer, men det er ingen garanti for at denne forverringen peker mot en snarlig løsning.

I likhet med de fleste i denne forsamlingen, har jeg arbeidet med krig og fred gjennom det meste av min karriere. Som utenriksminister, forsvarsminister, statssekretær, forsker og i andre verv. Det er summen av utviklingstrekk som gjør situasjonen annerledes nå. Den er så betydelig at vi må ta den innover oss og finne gode svar. Noen ganger er de gamle svarene fortsatt gode, men da må de begrunnes med argumenter fra vår tid.

Den stabile etterkrigstiden er over, og den kommer neppe tilbake. Vi har alle

levd i et slags «Pax Americana», en amerikansk-garantert fred. Det tror jeg ikke vi gjør lenger. USA er fortsatt vår viktigste sikkerhetspolitiske allierte. Norge og Norden har fortsatt et nært forhold til USA, særlig knyttet til sikkerhetsutfordringene i Arktis og nord. Det tradisjonelle USA var også garantist for et helt sett med regler, normer og organisasjoner. Landet var ikke bare med på å etablere NATO, men også FN, det vi i dag kjenner som WTO, og mye av det som har gitt oss kjøreregler globalt og grunnlaget for vestlig samarbeid. Nå er USA i ferd med å frivillig frasi seg denne hegemonrollen.

Det er vanskelig å se for seg at det USA vi vokste opp med, vil vende tilbake slik det var. Det vil selvfølgelig komme nye amerikanske presidenter. Men det betyr ikke nødvendigvis at den særegne kombinasjonen av idémakt, politisk, økonomisk, kulturell og militær makt gjenoppstår. Det mest sannsynlige er heller at USA blir et stort, men mer ordinært land i verden. Det er krevende for mange, ikke minst for oss, som historisk har hatt et mer transatlantisk enn europeisk utsyn.

Vi må ta dette innover oss, vurdere hva vi kan gjøre, og hva det betyr for Norge.

Vi lever i en tid med gjentatte brudd på folkeretten. Det største, viktigste og nærmeste handler selvfølgelig om Russlands angrepskrig og okkupasjon av Ukraina. Dette er et eklatant brudd på det grunnleggende prinsippet i internasjonalt samarbeid: respekten for staters suverenitet. Dette har man forsøkt å skape orden på helt siden freden i Westfalen.

Respekten for staters suverenitet er utgangspunktet for internasjonalt samarbeid. Det er langt lettere å samarbeide med land som er enige om det. Nå utfordres prinsippet om staters suverenitet av Russland, men dessverre også av USA i Grønland, Venezuela og Iran, og av flere andre land andre steder i verden.

Vi lever også i en tid der terskelen for bruk av militærmakt mellom stater er på vei ned. Det har ikke vært mange kriger mellom stater etter annen verdenskrig. Det har selvsagt vært noen, men hovedregelen har vært borgerkriger, oppløsningskriger og transnasjonale kriger. Kriger som foregikk på flere lands territorium, men ikke direkte mellom statene. I De store sjøer har det for eksempel vært mye krig rundt det østlige Kongo, uten at det kan beskrives som en krig mellom stater. Nå har vi kriger mellom stater i stor skala.

Vi ser at dette påvirker verdensøkonomien direkte, også norsk økonomi. Tenk på de siste 30 årene: folkemordet i Rwanda, krigene på Balkan, terror med utspring i Afghanistan og invasjonen av Irak. Dette var dramatiske hendelser for dem som ble rammet og der de fant sted, men de ga relativt begrensede utslag på Oslo Børs. Verdensøkonomien fortsatte med jevn vekst i mange år. Med krigen i Ukraina så vi derimot en kraftig økning i energiprisene, allerede før fullskalainvasjonen 24. februar 2022. Det skyldtes i stor grad at leveransene fra Russland, Europas viktigste gassleverandør, ble kraftig redusert. Dels fordi Russland holdt igjen, dels fordi Europa frikoblet seg. Det fikk direkte følger for alles økonomi og for tilgangen på korn, ingredienser til kunstgjødsel og en rekke råvarer.

Gjennom globaliseringen fikk vi en optimalisert verdensøkonomi for norske forhold. Vi var en integrert del av det som ble kalt «just in time». For en bedriftsleder betydde det at man kunne kjøpe nær sagt hva som helst hvor som helst, ut ifra kvalitet og pris. Transportårene var trygge. Skulle noe ankomme havnen tirsdag klokken 04.00, kom det da. Man trengte ikke store lagre fordi systemet fungerte.

Alt dette fikk et kraftig sjokk allerede med Ukraina-krigen, og et enda større sjokk i år med stengningen av Hormuzstredet. Stredet var åpent frem til president Trump besluttet å angripe Iran. Siden har det vært betydelige problemer med enda flere innsatsfaktorer i verdensøkonomien. Det har påvirket energipriser, innsatsfaktorer, kunstgjødsel, varer og teknologi. Det påvirker hele verdensøkonomien. Dette er bakgrunnen for at handelsporteføljen nå er flyttet tilbake til Utenriksdepartementet, der den lå tidligere.

Fordi disse forholdene er så tett integrert, ser vi en sjelsettende endring i verdensøkonomien: Vi går fra «just in time» til «just in case». Det er ikke sikkert at jeg vil eller kan kjøpe fra Kina, enten fordi jeg er usikker på om varen blir levert, eller fordi jeg ikke ønsker å gi Kina kontroll over innsatsfaktorer og teknologi. Vi er nødt til å tenke annerledes og legge større vekt på sikkerhet i handelspolitikken. Det blir imidlertid dyrere, gir lavere vekst og svekker evnen til å løse verdens kollektive problemer.

Krigene vi nå ser, har altså en helt annen innvirkning på verdensøkonomien enn vi var vant til. Usikkerheten flytter store summer til militære investeringer. Både jeg og denne forsamlingen mener det er fornuftig å gi mer til Forsvaret, men da

vil noe annet få mindre. Usikkerheten øker behovet for å investere i fysisk og økonomisk sikkerhet, gjøre oss mindre avhengige og mer suverene, og handle mer med land vi står nær geografisk eller politisk.

På toppen av dette blir vi stadig mer bevisste på at vi også må forsvare demokratiet og styreformen vår. Ikke bare mot ytre trusler, men også mot populistiske bevegelser og undergraving innenfra, slik vi har sett i flere land.

Etter Berlinmurens fall var det en opplevelse av at utviklingen gikk i riktig retning. Mange tok for gitt at land som ble demokratier, forble demokratier. Sannheten er at demokratiseringsbølgen kan ha vært et blaff. Demokrati og rettsstat er ferskvare og må vedlikeholdes. Når regjeringen snakker om sikkerhet i dag, handler det derfor ikke bare om fysisk sikkerhet, altså forsvar, sivil beredskap og totalforsvar, men også om økonomisk sikkerhet og om å beskytte demokratiet og samfunnssystemet vårt. Dette må vi først og fremst gjøre hjemme. Men det er ingen tvil om at utviklingen ute har smitteeffekter. Det betyr noe for Norge at landene rundt oss er demokratiske, og at vi står sammen om å forsvare det som er oppnådd.

Dagens kriger minner oss om militærmaktens begrensninger. I en forsamling med en uvanlig høy andel generaler, admiraler og andre med militær bakgrunn vet dere dette bedre enn de fleste. Mange her har lest Clausewitz. Altfor mange beslutningstakere har enten ikke lest ham eller ikke forstått poenget: Militærmakt er politikk. Formålet er ikke å sprenge ting i luften, men å oppnå ett av to mål: Det første er nektelse, altså å hindre noen i å gjøre noe du ikke vil de skal gjøre, for eksempel å invadere landet ditt. Det andre er tvang, altså å få noen til å gjøre noe de ellers ikke ville gjort. Lykkes man med det, virker militærmakten. Bruker man store ressurser uten å oppnå noen av delene, har man bare skapt ødeleggelse uten å nå et politisk mål.

Putin trodde krigen i Ukraina skulle bli kortvarig. Det er en vanlig forestilling ved begynnelsen av en krig. Da første verdenskrig startet, trodde noen den ville være over til jul. Det var den som kjent ikke. Mye tyder på at Putin trodde han ville få kontroll over Ukraina i løpet av dager eller uker.

I Ukraina er selvfølgelig svært mye ødelagt og fryktelig mange mennesker drept. Våre folk i Kyiv forteller at situasjonen er blitt langt vanskeligere, også i hovedstaden. Hele Ukraina er under angrep, men det gjelder også store deler av

Russland. Akkurat nå ser begge parter ut til å ha større evne til å angripe i dybden enn til å forsvare seg mot tilsvarende angrep.

Siden jeg nevnte første verdenskrig: Det vi nå ser utspille seg, er en slags første verdenskrig med det 21. århundrets teknologi. Det er en utmattelseskrig og en industriell krig. Da betyr det veldig mye hvem som har størst produksjonsevne og det teknologiske overtaket. Store kriger mellom industrimakter har alltid ført til betydelig militær innovasjon. Nå ser vi økt bruk av droner, kunstig intelligens, dronesvermer og automatisering, i tillegg til omfattende bruk av artilleri. De gamle slagmarkene fra 1916 er erstattet av såkalte «kill zones». Vi ser altså en utmattelseskrig, og noe ganske annet enn det mange hadde sett for seg. For oss er det viktig å lære mest mulig av Ukraina og i tillegg skjønne at neste gang blir det annerledes igjen.

Etter hvert har fronten blitt mindre interessant. Det er fortsatt veldig mange som blir drept, men frontlinjene beveger seg ikke veldig mye. I stedet angriper Russland kritisk infrastruktur. Derfor er det viktig å bidra til å beskytte Ukrainas kritiske infrastruktur, jobbe for at Ukraina kommer best mulig ut og Putin ikke tror at han kan vinne denne krigen.

Samtidig skal vi prøve å få slutt på krigen. Det må innebære at Ukraina forblir et fritt og selvstendig land med suveren rett til å ta sine egne beslutninger. Og så er det opp til ukrainerne selv å bestemme hva slags innrømmelser de måtte kunne gi.

Norge er tungt inne som en av de største bidragsyterne til Ukraina. Vi er nummer to etter Tyskland i absolutte tall. Det skulle også bare mangle, dette har vi råd til. Men det handler også om å ta vare på vår egen sikkerhet. Derfor er veldig mye av innsatsen i Ukraina sivil. Kyiv er nå i ferd med å bli vår største utenriksstasjon, og det pågår et omfattende arbeid både militært og sivilt for å holde hjulene i gang i Ukraina.

Så litt om USA og sikkerhetspolitikken. Det har alltid gitt en trygghet å være i klubben som både hadde rett, og som også har mest å stille opp med. Den klubben har vi fortsatt. USA er en god alliert og har felles interesser med oss, for eksempel på det å følge med på hva atomdrevne undervannsbåter driver med i Barentshavet. Her har vi en reell toveisinteresse som vi skal ivareta. Men det er ikke helt den samme stemningen over Atlanterhavet som før.

Vårt bilaterale forhold til USA er godt. Det vi har gjort i mange år militært, på etterretning og på flere områder, fungerer bra. La meg være helt tydelig på det. Samtidig er det klart at posisjonene som den nåværende administrasjonen inntar i mange internasjonale spørsmål, er krevende. Det er en av årsakene til at regjeringen har lansert sin garderingsstrategi, som handler om å ta vare på det vi kan, og det som var, men også å styrke båndene til våre nærmeste.

Det var en fantastisk utvikling for vår sikkerhet at Sverige og Finland ble med i NATO. For det første fordi Sverige og Finland er to gode venner og allierte med mye å bidra med, men også fordi dette har gitt oss et sammenhengende landområde fra nord i Barentshavet helt ned til Østersjøen. Det er mer Norden i NATO og mer NATO i Norden, og det styrker vår sikkerhet. Det gjør at vi nå endelig har fått landegrenser til et annet NATO-land. I veldig mange år måtte du seile eller fly for å finne en NATO-alliert. Nå kan du kjøre eller gå. Dette gjør også det nordisk-baltiske NB8-samarbeidet mye tettere. Jeg merket umiddelbart at nordisk-baltisk samarbeid fikk en helt ny dimensjon med Sverige og Finland i NATO.

I NB8-samarbeidet har du fem nordiske og tre baltiske land. Legger du til Tyskland og Polen, så får du noe som heter CBSS – Council of the Baltic Sea States. Polen og Tyskland ser opp til oss, rent geografisk, og vi ser mot dem, selvfølgelig. De ser at deres sikkerhet er knyttet til nord. Vestover ligger Storbritannia som vi har et langt historisk samarbeid med, som nå er blitt enda mer fordypet med Lunna House-avtalen. I garderingsstrategien lager vi egne strategiske avtaler med viktige NATO-land, som NB8-landene, Storbritannia, Tyskland, Frankrike og Polen.

Garderingsstrategien treffer også bra med utviklingen i NATO. For 18-19 år siden satte noen av oss, inkludert meg som da jobbet i Forsvarsdepartementet, i gang et arbeid som vi kalte nærområdeinitiativet. Da var NATO blitt en organisasjon som egentlig bare drev med negasjonen av det den var laget for: «operations other than war» istedenfor «war», «out of area» istedenfor «area», og «non-article five» istedenfor «article five». På den tiden begynte det et arbeid, særlig sammen med nye medlemmer fra Øst-Europa, for å prøve å kalibrere organisasjonen slik at den igjen ble relevant i en artikkel 5-sammenheng. Det var lurt og egentlig litt klarsynt i ettertidens lys. For eksempel gjenopprettet vi regionale kommandoer som hadde geografiske ansvarsområder.

Det hadde man jo sluttet med i NATO, for alle var opptatt med «out of area». Mens man snakket om taktiske operasjoner i Afghanistan, var det mindre oppmerksomhet inn mot alliansens eget område. Det er nå veldig forandret.

Og selv om Trump i sin første presidentperiode begynte å snakke om utmelding og trakk NATO i tvil, opplever vi at vi nå er i ferd med å finne en god modus vivendi. USA ønsker å bruke mindre penger i Europa og flytte mer av ressursene andre steder, i prinsippet til Øst-Asia. Dette kan vi gå med på, så lenge det skjer på en balansert måte, slik at vi kan ta mer ansvar i Europa.

I fjor var det toppmøte i Haag. Der ble vi enige om 5 prosent-målet, hvor 3,5 prosent er klassiske forsvarsutgifter og 1,5 prosent er utgifter til totalberedskap og sivil beredskap som er relevant for forsvaret. I Ankara i sommer ble det deretter enighet om det som kalles NATO 3.0. NATO 3.0 handler om å ta NATO hjem til forsvaret av eget område og konseptuelt tilbake til artikkel 5, for å forebygge og i verste fall kjempe en industriell krig mot en stor motpart, ikke bare mot et terrornettverk i en ørken langt vekk.

Dette passer med vårt langsiktige ønske om å geografisk hente NATO hjem, men også konseptuelt tilbake til hva NATO en gang var, selvfølgelig tilpasset den verden vi lever i. For å komme dit har NB8-landene og nordeuropeiske land, inkludert Storbritannia, vært sentrale pådrivere. Det har funnet en klangbunn hos USA fordi det nettopp imøtekommer amerikanernes langvarige holdning: Hvis europeerne gjør mer i Europa, så er USA mer interessert i å fortsette å være alliert.

Denne strategien har den fordelen at den er riktig medisin for to ulike diagnoser. For det første er det riktig å bruke mer penger på dette for å holde amerikanerne her. Og dersom amerikanerne ikke har tenkt å bli her, må man i hvert fall bruke mer penger på forsvar i Europa. Svaret er altså riktig i begge tilfeller. Og så håper vi jo selvfølgelig at det er første diagnose som gjelder.

På toppen av dette er det mye spennende som skjer i forlengelsen av garderingsstrategien og nye samarbeid om europeiske investeringer, innovasjon og forsvarsløft. Og med økte investeringer og pengebruk må vi huske på hva som står på første side i læreboka i samfunnsøkonomi. Hvis etterspørselen går opp uten at tilbudet går opp, blir ting dyrere. Du må da sørge for å ha en industriell kapasitet til å bygge nok av de tingene som etterspørres. Derfor må vi

ha et industriløft, samarbeide mer, kjøpe mer like systemer og prioritere bedre. Det har vi ikke alltid vært så flinke til. Men nå har vi prøvd å lære av dette og skal sørge for at vi jobber smartere og mer sammen i NATO.

Så over til økonomisk sikkerhet. Et godt forsvar og en god allianse er en betingelse for sikkerhet. Men vi må også ta innover oss at økonomi og geoøkonomi begynner å bli like krevende som geopolitikken. Når jeg snakker om at handelen er kommet hjem til UD, så er det fordi utenriksøkonomi har vært en veldig viktig del av utenrikspolitikken historisk. En av grunnene til at Norge ble en selvstendig stat, var nettopp at man skulle understøtte norsk handel, næringsliv og shipping. Mens datidens svensker var mest opptatt av europeiske ting, var norsk næringsliv og norsk shipping opptatt av mer globale økonomiske forhold, og man ønsket da sitt eget konsulatvesen. Og etter hvert fikk vi vårt eget utenriksdepartement hvor man drev ganske mye med handelspolitikk.

Spoler vi fram til slutten av 40-tallet, deretter etterkrigstiden, men særlig tidlig på nittitallet, så institusjonaliserte man kjøreregler for handel, økonomi og økonomisk samarbeid. I 1947 introduserte man noe som het «most favored nation principle» i GATT-avtalen, noe som tok vekk mange av de gamle behovene for å daglig drive med utenriksøkonomi. Med Marshall-hjelpen kom det, i tillegg til en del penger, et veldig klokt bud fra USA: Penger skulle også bidra til mer samarbeid i Europa. I tillegg ønsket man mest mulig global frihandel og å redusere tollbarrierer globalt. Den amerikanske etterkrigsstenkningen rundt handel gikk helt i «overdrive» med Berlinmurens fall. Etter hvert fikk vi Verdens handelsorganisasjon, WTO, hvor nesten alle land ble med.

Norge har tjent ekstremt godt på frihandel. Det er naturressurser, kloke mennesker, god politikk og WTO, tidligere GATT, som er forklaringer på hvorfor Norge ble et rikt land. Nå er dette i dyp krise, og det betyr at utenriksøkonomien, eller geoøkonomien, er blitt en viktig del av vår egen sikkerhetspolitikk.

Det minner oss igjen om vårt evige vanskelige spørsmål, nemlig Norges forhold til EU. Vi opplevde på mange måter at EU-spørsmålet ble løst gjennom det nasjonale kompromisset, EØS-avtalen. Vi er dypt integrert i den europeiske økonomien og det indre markedet, som fungerer som et felles marked for 30

land. Det vil si EUs 27 medlemsland pluss Norge, Island og Liechtenstein. Til sammen har vi et indre marked, felles regler på alt fra standarder for trygge barneleker til helsesamarbeid og klimakutt. Dette fungerer fint. Men når de handelspolitiske rammene rundt oss er i ferd med å bryte sammen, så opplever EU at de må beskytte det indre markedet bedre. Og da leter de i de verktøykassene som vi takket nei til i 1994, nemlig felles handelspolitikk og tollunionen. Norge er et eget tollområde, og EU et annet, og en del av beskyttelsestiltakene skjer da i en del av EU som vi med viten og vilje sa nei til.

Dette begynner å bli mer smertefullt for oss. Derfor gjentar jeg her det jeg har sagt i Stortinget flere ganger, nemlig at vi er mer alene nå. Vi er ikke mer alene i forsvarspolitikken, men vi er mer alene i det bredere samarbeidet i Europa. Ikke fordi de andre ikke liker oss eller fordi vi har et dårlig forhold, men fordi vi står utenfor en del av EUs mekanismer.

Det er flere mulige svar på den utfordringen. Regjeringen har ingen planer om å endre på selve tilknytningsformen til EU. Men det har blitt desto viktigere å ta mer vare på det vi har. Arbeidet handler derfor om å få ned EØS-etterslepet, etterleve reglene og koble oss tidligere på de nye initiativene. Vi må også erkjenne at vår økonomi er og blir europeisk, og den blir på mange måter mer europeisk fremover med uforutsigbarheten i amerikansk økonomi.

Utfordringen knyttet til handel i Europa er at det indre markedet fortsatt er 30 land innad, men av og til 27 land utad. Striden om ferrolegeringer for ett år siden satte dette på spissen. Da mente vi at vi måtte komme på innsiden av EUs tiltak for beskyttelse mot asiatisk overproduksjon. Etter konstruktive samtaler, men en uenighet i lesningen av forholdet mellom EØS-avtalen og WTO-avtalen, endte det med at vi kom på utsiden.

Dette har betydning for sikkerhetspolitikken vår. Alle institusjonene vi har vokst opp med, har på mange måter vært basert på en liberal verdensorden, en slags grunnmur med noen felles standarder. Når disse nå utfordres, får vi større problemer som et lite land som er mer alene nå enn før.

Til slutt, ærede forsamling, tilbake til det bredere bildet. Hvorfor støtter vi Ukraina mot Russlands krigføring? Det er jo ganske selvsagt. Rent sikkerhetspolitisk ønsker vi ikke at Russland skal komme nærmere og ødelegge europeisk integrasjon. Den prinsipielle begrunnelsen er at Ukraina er offer for

aggresjon. Aggresjonen er ulovlig og bryter med grunnreglene i FN-pakten. Du skal ikke angripe andre land.

Hele byggverket som ligger bak både FN-pakten fra 1945 og Atlanterhavspakten fra 1949, med direkte referanse tilbake til FN-pakten, er at det ikke er lov å angripe andre. Men du har rett til å ta vare på din nedarvede rett til selvforsvar, forankret i artikkel 51 i FN-pakten, som igjen er en direkte kobling til artikkel 5 i NATO. Den retten kan du utøve alene eller sammen med andre. Dette er grunnprinsipper som nå utfordres, og hvis man tillater at de brytes i Ukraina, så er vi ute å kjøre. Problemet er at grunnprinsippene brytes mange steder.

Fra regjeringens side så har vi vært veldig opptatt av å si at hvis vi mener at folkeretten, humanitærretten og menneskerettigheter gjelder, så må vi anvende dem på alle mennesker alle steder hele tiden. En regel som anvendes av og til, er ikke egentlig en regel. Når vi er tydelige på å si ifra om Israels overgrep i Gaza, det som skjer i Sudan eller steder langt vekk, så er ikke det *bare* ut fra en interesse for andre mennesker. Det er også en interesse for hvordan vi skal organisere oss på kloden.

Grønlandskrisen var en svært alvorlig situasjon for oss. Da snakket USA helt seriøst om å overta Grønland fra Danmark, noe som i så fall ville vært et eklatant brudd på både FN-pakten og NATO-pakten. Vi klarte heldigvis å mobilisere tydelig europeisk og kanadisk motstand, slik at den amerikanske presidenten til slutt opplevde at nær alle allierte sa at det kan man ikke gjøre. Med Norden og flere europeiske land utviklet vi, med Danmark i spissen, en slags toleddet beskjed om at Grønland forblir dansk, og hvis noe skal skje mellom Grønland og Danmark, er det bare opp til grønlenderne og danskene å bestemme det. Det andre budskapet var at vi, som amerikanerne, er opptatt av sikkerhet i Arktis, og at vi gjerne samarbeider om den egentlige utfordringen: Hvordan tar vi vare på sikkerheten i Arktis i en mer sårbar sikkerhetssituasjon? Disse budskapene førte etter hvert til at Danmark og Grønland underskrev en avtale med USA under FNs generalforsamling i år. Avtalen er god og imøtekommer en del enigheter som alle kan leve med, men som ikke på noen måte innskrenker kongeriket Danmarks suverenitet. Grønland og Danmark bestemmer over forholdet seg imellom, og kongeriket Danmark har suverenitet i hele kongeriket.

Grønland-saken ble en suksess, men også en illustrasjon på hvorfor disse tingene

betyr noe for alle. Folkerettsbrudd er ikke noe som bare skjer langt vekk. Det kan skje nærmere oss enn vi liker. Og da har det vært veldig lurt å ha en prinsipiell tilnærming.

Det viktigste av utenrikspolitikken er selvfølgelig det som skjer i våre nærområder. Det handler om Ukraina-støtten, det som skjer i Arktis og i nord, og det er forholdet til USA og Europa. Det er det vi bruker aller mest ressurser og tankekraft på. Men det at vi har et tydelig globalt engasjement for folkerett, for land hvor det står dårlig til, for fredsmekling og mange av spørsmålene som nylig har vært oppe i Stortingets kontroll og konstitusjonskomité, er også viktig for vår samlede troverdighet, vår evne til å ha en konsistent politikk og stå opp for noe prinsipielt.

Mitt sluttpoeng er at Norge til enhver tid må ha to linjer i utenrikspolitikken, og begge må være med samtidig. Det ene er å alltid jobbe for en bedre organisert verden. En bedre verden er mulig, gjennom å styrke FN, internasjonalt samarbeid og oppslutning om regler. Det er en idealistisk linje, men også god interessepolitikk. Det andre sporet er å holde kruttet tørt, ha et skikkelig forsvar, gode allierte og investere i NATO, fordi den gode verden ennå ikke har kommet.

Dette har vi med oss fra generasjoner før oss, og det er særlig relevant hvis du er et lite land i et opprørt hav. Nå som det er skikkelig opprørt hav, er det ekstra viktig å tenke langsiktig og prinsipielt om hvordan vi håndterer begge deler samtidig: En bedre organisert verden, men også hvordan ta godt vare på vår fysiske, økonomiske og demokratiske sikkerhet her hjemme.

Takk for oppmerksomheten.

Kilde
regjeringen.no

Emneoversigt
EU, Foredrag, Forsvar, Geoøkonomi, NATO, Sikkerhetspolitikk, Ukraina

URI
https://www.virksommeord.no/tale/norge-i-en-farligere-verden